

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI MLADOLETNIŠKEGA ZAPORA IN KAZNI ZAPORA CELJE

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o lokaciji:

- ▶ **Tip lokacije:** zavod za prestajanje mladoletniškega zapor in kazni zapor (zavod).
- ▶ **Kategorije oseb, ki jim je bila odvzeta prostost:** mladoletniki z območja vseh sodnih okrožij v Republiki Sloveniji, ki so obsojeni na mladoletniški zapor; mlajši polnoletni obsojenci (do 23. leta starosti) z območja vseh sodnih okrožij v Republiki Sloveniji, ki so obsojeni na kazen zapor nad eno do petih let ali jim ostanek kazni po vštetju pripora ne presega petih let zapor; mlajši polnoletni obsojenci (do 23. leta starosti) z območja sodnega okrožja Celje, ki so obsojeni na kazen do petih let zapor ali jim ostanek kazni po vštetju pripora ne presega petih let zapor; priporniki, zoper kater je pripor odredilo Okrožno sodišče v Celju ali za pripornice Okrožno sodišče v Mariboru, Ptuju, Slovenj Gradcu ali Murski Soboti; moški na prestajanju uklonilnega zapor (v ta zavod jih je poslalo pristojno okrajno sodišče, ker so z območja Mestne občine Celje, občin Vojnik, Štore, Dobrna, Laško, Radeče, Mozirje, Gornji Grad, Ljubno, Solčava, Luče, Nazarje, Slovenske Konjice, Vitanje, Zreče, Šentjur, Dobje, Šmarje pri Jelšah, Kozje, Bistrica ob Sotli, Podčetrtek, Rogaška Slatina, Rogatec, Mestne občine Velenje, Šmartno ob Paki, Šoštanj, Žalec, Vransko, Tabor, Prebold, Braslovče, Polzela in Rečica ob Savinji).
- ▶ **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost lokacije na dan obiska:** uradna kapaciteta zavoda je 98 zaprtih oseb¹. Dan pred (29. 9. 2014) obiskom je bil zavod zaseden 128 odstotkov, in sicer je bilo v njem 81 obsojencev (od teh so trije kazen zapor prestajali na podlagi 12. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij – ZIKS-1), 37 pripornikov (od tega sedem pripornic) in šest oseb v uklonilnem zaporu.

Potek obiska in priprava poročila:

¹ Do 1. 1. 2013 je bila uradna kapaciteta zavoda 96 zaprtih oseb.

► Obisk je bil **napovedan²** in **opravljen dne 30. 9. 2014.³**

► **Skupina za obisk:** štirje predstavniki Varuha (namestnik varuhinje, dva svetovalca Varuha in sodelavka) ter dva predstavnika nevladnih organizacij (ena iz Pravno-informacijskega centra nevladnih organizacij – PIC in en iz SKUP – Skupnost privatnih zavodov) ter zunanji zdravnik izvedenec v delu zdravstvene oskrbe in zdravstvenega varstva.

► **Vsebina obiska:** uvodni razgovor z direktorico zavoda, vodjo oddelka za varnost in vodjo oddelka za vzgojo. Sledil je ogled prostorov in razgovor z zaprtimi osebami, ki so to želele ter zaključni pogovor.

---

² Obisk je bil napovedan 29. 9. 2014

³ Prejšnji obisk DPM Zavoda je bil opravljen 13. 11. 2012.

► **Poročanje:** poročilo o obisku je bilo posredovano Generalnemu uradu Uprave RS za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS) 18. 12. 2014, skupaj s predlogom, da ga obravnava in nam v roku 30 dni sporoči morebitna stališča glede naših ugotovitev; tozadevni odgovor smo s strani organa prejeli 27. 1. 2015, torej 40. dan po odpremi.

► **DPM je posebej pohvalil**

- da zavod v jeseni organizira informativni dan za svojce zaprtih oseb, na katerih lahko dobijo informacije v zvezi s prestajanjem kazni zapora,
- da zavod zaprtim osebam omogoča veliko število aktivnosti, v katere se zaprte osebe lahko vključijo,
- da imajo obsojenci možnost vsakodnevne uporabe telefona in
- da se je zmanjšalo število zaprtih oseb, nameščenih v strožji režim ter da se je zmanjšalo število uporaba prisilnih sredstev.

DPM: glede na težave, s katerimi se očitno srečuje zavod od uveljavitve sprememb Navodila o razporejanju in pošiljanju obsojencev na prestajanje kazni zapora v zavode za prestajanje kazni zapora dalje, predlagamo, da URSIKS predlog direktorice za spremembo tega navodila skrbno preuči. Ta zavod je edini zavod, namenjen mladoletnikom in mlajšim obsojencem, ki terjajo drugačno obravnavanje kot starejši obsojenci. Za takšno obravnavanje je (bilo) osebje zavoda tudi specializirano in usposobljeno.⁴

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da je bilo Navodilo o spremembah Navodila o razporejanju in pošiljanju obsojencev na prestajanje kazni zapora v zavode za prestajanje kazni zapora (Uradni list RS, št. 88/13) sprejeto predvsem zaradi reševanja problematike prezasedenosti Zavoda za prestajanje kazni zapora (ZPKZ) Ljubljana, ki je najbolj zaseden zavod za prestajanje kazni zapora in se s to problematiko srečuje že vrsto let. Pri predlogu spremembe Navodila je bilo upoštevano, da je bil zavod v Celju takrat edini zavod za prestajanje kazni zapora, ki se praviloma s prezasedenostjo ni srečeval oziroma je imel še proste kapacitete, poleg tega pa tudi, da je poseben v smislu, da tam prestajajo zaporno kazen mladoletniki, ki so obsojeni na mladoletniški zapor in vsi mlajši polnoletni obsojenci (do 23. leta starosti), ki prestajajo kazen nad eno do petih let

⁴ Kot je pojasnila direktorica, se je na podlagi Navodila o spremembah Navodila o razporejanju in pošiljanju obsojencev na prestajanje kazni zapora v zavode za prestajanje kazni zapora (Uradni list RS, št. 88/2013, objavljen dne 15. 10. 2013) spremenila populacija obsojencev v zavodu. Starostna meja obsojencev, ki so se pred tem v zavod nameščali, če še niso dopolnili 23. leta starosti, se je namreč dvignila na 26 let, naraslo pa je tudi število obsojencev romske narodnosti. Direktorica teh sprememb ne ocenjuje kot pozitivne, zato je zavod že dal pobudo za ponovno spremembo tega Navodila. Celoten režim v zavodu, vključno z usposobljenostjo vzgojne službe in službe za varnost, je bil namreč pred tem prilagojen izvrševanju mladoletniškega zapora, saj se ta v Sloveniji izvršuje le v tem zavodu. Z dvigom starostne meje obsojencev ta zavod izgublja pomen mladoletniškega zapora. Pri tem je tudi povedala, da je predlog za to spremembo navodila dal prav zavod, ker je bila prej tam določena starost 23 let, glede na dolžnost preživljanja iz 123. člena Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR), po kateri so starši dolžni otroka, ki se redno šola, ali je vpisan na izredni študij, vzdrževati največ do dopolnjenega šestindvajsetega leta starosti, pa je zavodu bilo bolj smiselno upoštevati slednjo starost. Sprememba sama pa se glasi:

»1. člen

V Navodilu o razporejanju in pošiljanju obsojencev na prestajanje kazni zapora v zavode za prestajanje kazni zapora (Uradni list RS, št. 78/00, 44/03, 86/04, 127/06, 7/07, 112/07, 25/08, 121/08, 66/09, 34/10 in 10/11) se v prvem odstavku 4. člena, v 1. točki prva in druga alineja spremenita tako, da se glasita:

»– obsojence z območja sodnega okrožja Ljubljana, če so obsojeni na kazen zapora do enega leta ali jim ostanek kazni po vštetju pripora ne presega enega leta zapora, razen obsojence do 26. leta starosti, ki se razporedijo na prestajanje zaporne kazni v zavod za prestajanje mladoletniškega zapora in kazni zapora Celje;
– obsojence z območja sodnega okrožja Kranj, Krško in Novo mesto, če so obsojeni na kazen zapora nad šest mesecev ali jim ostanek kazni po vštetju pripora presega šest mesecev zapora, razen obsojence do 26. leta starosti, ki se razporedijo na prestajanje zaporne kazni v zavod za prestajanje mladoletniškega zapora in kazni zapora Celje.«

zapora. Določitev starosti 26 let je bila tako oprta na drugi odstavek 123. člena Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ki opredeljuje dolžnosti staršev do preživljanja otroka tudi po polnoletnosti, vendar največ do dopolnjenega 26. leta starosti. Ta starostna skupina tudi omogoča, da zavod zagotavlja posebno pozornost pedagoški, psihosocialni in specialno - terapevtski obravnavi mlade populacije. Generalni urad se sicer strinja, da je sprememba Navodila v zavodu prinesla tudi določene težave, na katere opozarja direktorica zavoda in je njen predlog po ponovni spremembi Navodila skrbno proučil in ocenil, da v tem trenutku njenemu predlogu ne sledi. Pri tem je bilo upoštevano, da je kapaciteta zavoda 98 oseb. V letu 2014 sta bili v zavodu v povprečju 102 osebi na dan, najvišje dnevno številčno stanje je bilo 122 oseb in najnižje 76 oseb. Povprečna zasedenost zavoda je bila v letu 2014 torej 104 %, medtem ko je bila povprečna zasedenost vseh zavodov brez prevzgojnega doma 120 %.

DPM: prosimo za stališče glede očitkov zaprtih oseb, o manku polic v omarah, da si morajo sami kupovati ključavnice in iztrošenosti ležišč.⁵

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da na dan obiska je imel en obsojenec omaro brez polic, vendar je bil ta problem rešen že v naslednjih dneh. Vse garderobne omare so bile opremljene s ključavnicami. Sčasoma so obsojenci ključke izgubili ali uničili, zato so v zavodu v začetku leta 2014 ponovno zamenjali vse ključavnice na stroške zavoda. Ponovno se je ponovila situacija s ključi in to že po nekaj mesecih. Zato so se odločili, da preuredijo omare in obsojencem omogočimo nakup obešank, ki bodo v njihovi lasti, kar se je pokazalo kot dobra praksa tudi v drugih zavodih. V zavodu skrbijo, da uničene in iztrošene vzmetnice sproti menjujejo. Kolikor vodja oddelkov skupaj z delavcem skladišča

---

⁵ V prvem nadstropju je v sobi 202 eden izmed obsojencev izpostavil, da omara nima nobenih polic, prav tako pa se je tam problematiziralo, da morajo obsojenci sami kupovati ključavnice, če želijo, da je njihova omara zaklenjena – v to naj bi bili primorani, saj se v nasprotnem primeru hitro odtuji kakšno njihovo stvar (pravosodni policisti pa naj bi jim pri seznanitvi o tem odvrčali le, da »naj se zmenijo med sabo«). V sobi 203 so obsojenci kazali na ležišča, češ da so iztrošena in nečista, oni pa morajo na njih spat.

oceni, da je katera od vzmetnic iztrošena ali uničena do te mere, da ni več za uporabo, se jo zamenja. Res pa je, da vsaka zaprta oseba ob nastopu ne dobi nove vzmetnice ampak uporablja že obstoječo. Povedati je potrebno, da je največ vzmetnic uničenih zaradi namernega poškodovanja le teh s strani zaprtih oseb, saj je vzmetnica priljubljeno skrivališče za prepovedane predmete. V letu 2014 je zavod zamenjal 30 vzmetnic.

DPM: prosimo za pojasnilo zavoda o tem, zakaj se je obsojence iz sob 202, 203 in 204 začelo v jutranjem času zaklepati na hodnik pred njihovimi sobami, in za koliko časa vsakodnevno, posebej pa prosimo tudi za stališče o očitkih na račun nemožnosti uporabe stranišča v tem času.⁶

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da so bili obsojenci na zaprtem oddelku zaklenjeni na hodniku zaprtega oddelka, vendar to ni bilo tri tedne vsak dan, ampak samo nekajkrat. Kljub večkratnim opozorilom, je bil to edini način, da so lahko izvedli bivanje na svežem zraku ženskih pripornic, saj so se obsojenci tega oddelka neprimerno vedli do pripornic, jih žalili in polivali z vodo ter kazali spolne organe. Ne držijo pa navedbe, da jim je bila onemogočena uporaba sanitarij, saj so se pravosodni policisti v tem času, ravno zaradi neprimernega vedenja obsojencev, več zadrževali na tem oddelku in kolikor je bilo potrebno so jim to tudi omogočili. Povedati je potrebno tudi, da so takšni ukrepi trajali največ uro, kar so povedali tudi obsojenci.

DPM: prosimo za pojasnilo, ali je v posledici naše najave obiska 29. 9. 2014, v zavodu prišlo do kakšnih premestitev, pa tudi o tem, ali prostorske zmožnosti zavoda vselej omogočajo ločitev oseb v uklonilnem zaporu od obsojencev (207. člen ZIKS-1), in če ne, kako zavod take situacije rešuje.⁷

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da nikakor ne držijo navedbe obsojencev, da so bili zaradi napovedanega obiska dne 29. 9. 2014 premeščeni v druge sobe. Premestitev se je izvedla zaradi nastale varnostne situacije v sobi 134 in nujnosti zagotovitve varnosti v zavodu. O

---

⁶ Obsojenci iz sobe 202 so se pritožili, da so zdaj že neke tri tedne vsak dan med 8. in 9. uro zaklenjeni na hodniku pred njihovimi sobami. Enako so povedali tudi obsojenci iz sobe 203, pa tudi še dodali, da jim je bilo v tej zvezi s strani osebja pojasnjeno, da je to »zato, ker imajo takrat pripornice sprehodk; omenjeni obsojenci so se tudi pritoževali, da jim v tem času ni omogočena uporaba stranišča.

⁷ V prvem nadstropju je oddelek brez drog. Tamkajšnji obsojenci jedo zajtrk skupaj s tistimi iz zaprtega in polodprtega oddelka. Sicer pa je eden izmed teh obsojencev povedal, da je bil v sedanjo sobo (244) premeščen ravno včeraj (istega dne, ko je bil napovedan tudi obisk državnega preventivnega mehanizma), iz sobe 131 (t.i. 'prehodna soba') – druga dva obsojenca iz slednje sobe, pa da sta bila istega dne premeščena v samski sobi zaprtega dela, in vanjo nastanjeni tisti, ki so na prestajanju uklonilnega zapora. Podobno je v sobi 415 (tretje

premesitvi varnostno zahtevnih obsojencev iz sobe 134, ki je potegnila za seboj vse ostale premesitve na oddelkih obsojencev, so se predhodno dogovorili že na sestanku strokovne skupine zavoda dne 24. 9. 2014. So pa premesitve sovpadale z odpustom štirih obsojencev po 105. členu ZIKS-a dne 30. 9. 2014, ki so jih predhodno namestili v odhodne sobe. Gre zgolj za naključje, da so premesitve sovpadale z obiskom. V zavodu se tudi zavedajo določil 207. člena ZIKS-1 in do skupne namestitve obsojencev in uklonilno zaprtih prihaja le izjemoma in za krajši čas (npr. sprejem obsojenca v zavod). To so le trenutne rešitve, v katere so bili primorani zaradi prostorskih omejitev. Teh težav pa sedaj tako ni več zaradi razveljavitev določb glede uklonilnega zapora.

DPM: prosimo za pojasnilo, na kakšen način se deli čistilna in higienska sredstva obsojencem v Zavod, prav tako pa nas zanima, kako se v zavodu ravna, če zaprta oseba ob katerem koli času seznanj osebje, da nima več na voljo toaletnega papirja (tj. to zatrjuje).⁸

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da se sredstva za čiščenje in osebno higieno delijo ob sobotah pred generalnim čiščenjem. Sredstva za čiščenje bivalnih in drugih prostorov podeljujejo pravosodni policisti skladno z normativi zavoda. Enako velja tudi za toaletni papir. Ne držijo navedbe obsojencev, da se je praksa v zadnjem času spremenila. Res pa je, da so se pravosodni policisti dolžni držati prej omenjenih standardov in normativov, saj imamo omejena sredstva za nabavo le teh. Obsojencem še vedno zagotovijo tako čistila kot toaletni papir, če le tega potrebujejo. Po preverjanju v ekonomatu zavoda in pri pravosodnih policistih, ne beležijo primera, da bi se kdaj zgodilo, da bi zmanjkalo toaletnega papirja. Se pa občasno zgodi, da je manj katerega od specialnih čistil (npr. za vodni

---

nadstropje), ki naj bi se uporabljala za potrebe uklonilnega zapora, tamkajšnja oseba povedala, da je bila še do včeraj v sobi 411.

⁸ Nekateri obsojenci so nam tudi pojasnjevali, da se je sredstva za čiščenje oziroma higieno nekdanje delilo tako, da je pravosodni policist poklical tistega iz sobe, ki je bil zadolžen za čiščenje, in mu jih izročil – pred približno dvema mesecema pa naj bi se to prakso opustilo in začelo omenjena sredstva puščati za vsako sobo v vrečah na okenski polici na hodniku. V tej smeri naj izpostavimo, da so v sobi 202 obsojenci problematizirali, da kar tri tedne niso dobili novega toaletnega papirja, čeprav naj bi ga dobili vsak teden (delilo naj bi se ga vsako soboto), tisti v sobi 204 pa, da niso dobili potrebnih čistil in so si jih morali kupiti sami. Posebej želimo izpostaviti tudi navedbo obsojenca, da ko mu je v soboto, 20. 9. 2014 ponoči zmanjkalo toaletnega papirja in je to takrat sporočil pravosodnemu policistu, naj bi mu bil slednji (le) odvrnil, da naj se obriše s svojo majico.

kamen). Osnovna čistila so zmeraj na razpolago. Obsojenci lahko dobijo tako čistila, kot toaletni papir vedno, ko za to zaprosijo pri pravosodnih policistih, tudi v drugih dneh in ne samo v soboto.

DPM: prosimo za pojasnilo razlogov, da že dalj časa pokvarjen televizor ni bil zamenjan.⁹

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da navedba obsojencev polodprtega oddelka, da so bili obsojenci brez TV, ne drži. V nekem obdobju je bil v okvari digitalni pretvornik, katerega so najprej dali v popravilo zunanjemu izvajalcu. Po pridobitvi njegovega mnenja, da popravilo ni ekonomično, so po izvedenem postopku nabave prejeli nov digitalni pretvornik.

DPM: poudarjamo, da morajo biti notranji predpisi Zavoda zaprtim osebam vselej na razpolago, zato mora to po sobah pogosteje preverjati, še posebej ob izselitvi in vselitvi novega pripornika.¹⁰

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da v zavodu v uvodnem razgovoru vodja pripora vedno povpraša pripornika ali se je že sam v sobi seznanil s pisno obliko Hišnega reda in ali jo poseduje. V večini primerov so odgovori pritrdilni. Kolikor mu hišni red ni na razpolago, ga dobi osebno po razgovoru z vodjo pripora. V vseh sobah so torej Hišni redi na razpolago (kot priloga je v njih tudi dnevni red), je pa res, da priporniki le-te iz objestnosti nemalokrat namerno uničijo ali odtujijo. To se je dogajalo tudi s kopijami Zakona o kazenskem postopku ali Kazenskim zakonikom. Vodja pripora s pomočjo pravosodnih policistov enkrat mesečno preverja ali so Hišni redi še v sobah, ker tega res ne zmorejo početi dnevno.

DPM: predlagamo, da se tudi pripornikom zagotovi uporaba fitnesa, ki je namenjen obsojencem.¹¹

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da je zagotavljanje prostora za fitnes za pripornike je povezano tako s primernim

⁹ V drugem nadstropju je odprti oddelek. Tudi ti obsojenci so povedali, da zajtrkujejo skupaj z drugimi oddelki, kakšnih posebnih pritožb pa niso imeli. V istem nadstropju na polodprtem oddelku pa so obsojenci problematizirali, da so že 14 dni brez televizorja, ker je prišlo do okvare, denarja za popravilo pa zavod naj ne bi imel, pri tem pa naj bi bili tudi že zavrnjeni v predlogu, da za popravilo poskrbijo (plačajo) sami, češ da bodo potem tisti, ki bodo dali denar, diktirali, kaj se bo gledalo.

¹⁰ V oddelku pripora smo tudi izvedeli, da naj bi zavod dan pred našim obiskom (v popoldanskem času) preveril, ali je v vseh sobah dnevni in hišni red zavoda, oziroma pripora. Tako naj bi priporniki v nekaterih sobah dobili hišni in dnevni red dan pred obiskom DPM, ker ga pred tem v sobah iz njim neznanega razloga ni bilo.

¹¹ Fitnes v pripornem oddelku je slab. Očitno prostora ni mogoče niti prezračiti, saj je kljub odprtemu oknu zrak v prostoru slab. V njem sta nameščeni le dve "napravi", in sicer razmajana naprava za izvajanje bench press vaje ter naprava, ki je spominjala na napravo za izvajanje "trebušnjakov", ki pa očitno ni bila že dlje časa v uporabi. Na tleh so nameščene gumijaste plošče, po tleh pa so bile raztresene uteži različnih velikosti.

prostorom, predvsem pa s finančnimi sredstvi. Ker je zavod želel omogočiti dodatno rekreacijo za pripornike, kot jo opredeljuje zakon, je posegel po takšni obliki in načinu fitnesa, kot se lahko nudi glede na razpoložljiva finančna sredstva in prostorske možnosti. Izvajanje fitnesa v prostorih obsojencev pa bi po oceni zavoda povzročilo velike organizacijske težave ob številčnem stanju obsojencev in ob sedanjem številu zaposlenih pravosodnih policistov. Velik problem bi bil tudi prehajanje pripornikov ali pripornic čez več oddelkov kjer bivajo obsojenci, kar bi zahtevalo dodatna zapiranja oziroma tveganja.

DPM: predlagamo, da se pripornikom zagotovi pogostejša uporaba kopalnice. Res se sicer lahko (nezadovoljivo) umijejo ob umivalniku v sobah, vendar to ni primerno niti za osebno higieno niti za ostale sopripornike, ki bivajo v že tako tesnih bivalnih prostorih. Predvsem pa je treba zagotoviti, da se v kopalnici umije vsak pripornik pred odhodom na sodišče.¹²

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da tuširanje pred odhodom na sodišče in zdravniški pregled zavod zagotavlja in je le-to omogočeno vsem, vendar to tuširanje priporniki redko izrabijo, tako da navedbe pripornikov, ki so to izrazili ne držijo. V letnem času (julij in avgust) je pripornikom tuširanje omogočeno vsakodnevno. Tudi takrat ne izrabljajo vsi priporniki te možnosti (v praksi polovica). Pred leti so dodatno namestili tuš na sprehajalnem dvorišču, kjer se priporniki ravno tako lahko do določene mere osvežijo oz. delno poskrbijo za svojo osebno higieno.

DPM: predlagamo, da zavod nameni posebno pozornost ženskim pripornicam in jih spodbuja pri možni zaposlitvi v JGZ Rinka.¹³

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da delavci zavoda z vsako pripornico opravijo razgovor o možnosti zaposlitve. Kolikor pripornice niso zainteresirane za nikakršno delo, zavod nima mehanizma za aktiviranje takšnih oseb.

DPM: predlagamo, da zavod vloži še več napora v vključevanje zaprtih oseb v izobraževanje.¹⁴

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da v zavodu ocenjujejo, da so zaprte osebe seznanjene z možnostjo

¹² Vsi priporniki so tudi izpostavljali, da se lahko oprhajo le dvakrat tedensko, enemu izmed njih pa naj ne bi bilo omogočeno tuširanje niti pred odhodom na sodišče. Nekateri priporniki so ob tem tudi povedali, da naj bi bila skupna kopalnica nehigienična, v njej pa naj bi bili tudi ščurki, vendar ogled kopalnice teh navedb ni potrdil. Direktorica je pojasnila, da Zavod redno skrbi za deratizacijo.

¹³ V času obiska DPM so bili na delu razporejeni moški obsojenci, in po informacijah direktorice se ženske pripornice izogibajo oziroma zavračajo vsako delo.

¹⁴ Zavod zaprte osebe vzpodbuja k izobraževanju. Tako je bilo v izobraževanje v letu 2014 vključenih 36 zaprtih oseb. Od teh je 16 vključenih v program opismenjevanja, 2 sta učenca v osnovni šoli, 2 v programu za trgovca, 4 v programu gostinskega dela, 2 sta v programu za računalniškega tehnika, 2 zapornika v programu ekonomski

izobraževanja in tudi tekom prestajanja kazni dodatno spodbujene zanj, vendar je izobraževanje samoplačniško in to pomeni tudi dodatno oviro, saj so vezani na predvsem finančne zmožnosti staršev. Tisti, ki se odločijo za izobraževanje, imajo možnost učne pomoči, ki jo organizirajo s strani Ljudske univerze Celje ter pomoči pedagogov. Je pa izobraževanje bilo in še vedno je prioriteta v tem zavodu.

DPM: predlagamo, da se predvsem pri zaprtih osebah, ki se prostočasni aktivnosti ne udeležujejo, preveri interes za sodelovanje na obstoječih prostočasni aktivnostih in morebitno željo po drugačnih aktivnostih, ki bi jih morda bilo mogoče organizirati, oziroma da e najde način, kako v prostočasni aktivnosti pritegniti tudi tiste zaprte osebe, ki se jih sedaj ne udeležujejo.

Generalni urad URSIKS: Zavod pojasnjuje, da so prostočasne aktivnosti ponujene vsem zaprtim osebam (obsojenci, priporniki, pripornice), prav tako so spodbujeni tudi tekom prestajanja kazni, da se jih udeležijo, tako po interesih, ki jih zaznajo pri njih kot tudi glede na njihove močne ali šibke točke, ki jih je potrebno dodatno razvijati. Gre za del osebnega načrta zaprtih oseb. Ugotavljajo, da se njihove prostočasne aktivnosti na prostosti včasih bistveno razlikujejo od tistih, ki jih ponujajo, vendar skušajo usklajevati interes, pa tudi na novo ga spodbuditi v smislu vseživljenjskega učenja.

DPM: predlaga, poiskati ustrežnejši način izvajanja obiskov zaprtih oseb, ki bo zagotavljal nemoten potek obiskov ter potrebno intimnost.¹⁵

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da zavod ni opustil skrbi za nemoten potek obiskov zaprtih oseb s svojci in dosledno izvaja določila 73. čl. ZIKS-a. Res pa je, da v zadnjem času prihaja, do težav, ki pa ne vplivajo na izvajanje prej omenjenih določil, v smislu povečevanja čakalne dobe za izvedbo obiska. Zato so se v zavodu tudi odločili, da omogočijo obiske obsojencem še v drugih prostorih zavoda (v prostoru zraven prostora za obiske za stekleno pregrado). Vendar

---

tehnik, 1 v programu oblikovalec kovin, 3 so v programu avto karoserist, 1 v programu lesar, 1 je študent ekonomske fakultete v Ljubljani, 1 v programu gradbeni tehnik, 1 pa je v projektu za izobraževanje starejših. Na dan obiska DPM je bilo v izobraževanje vključenih 27 zaprtih oseb (od vseh 122, kolikor jih je bilo na dan obiska DPM nameščenih v zavodu).

¹⁵ Ob obisku smo ponovno slišali za težave, s katerimi se pri izvedbi obiskov Zavod še vedno (in zaradi povečanega števila zaprtih oseb še bolj) sooča. DPM je že ob prejšnjem obisku izrazil svoje mnenje, da mora za nemoten potek obiskov poskrbeti Zavod in ne zaprte osebe ter njihovi obiskovalci. Zato ponovno poudarjamo, da je treba poiskati način izvajanja obiskovanja zaprtih oseb, ki bi to tudi dejansko omogočal. Obenem tudi prosimo za stališče Zavoda o tem, ali uspe vsem zainteresiranim obsojencem omogočiti najmanj dvakrat tedensko obiske ožjih družinskih članov v trajanju najmanj ene ure (73. člen ZIKS-1), ali pa morebiti prihaja tudi do krajšanja trajanja obiska ter iz kakšnih razlogov.

tega ne želijo vsi izkoristiti, saj v tem prostoru ni dovoljeno kajenje, imajo pa obsojenci in svojci več zasebnosti. Raje čakajo na obisk kakšno uro, kot pa, da bi izkoristili omenjeno možnost. Obiski obsojencev so v zavodu praviloma dve uri, razen za obsojence z omejitvami, kjer obiski trajajo eno uro. Obiska krajšega od zakonsko predpisane ene ure ni razen, če obiskovalec prispe v zavod npr. 30 minut pred koncem časa predvidenega za obiske ima v tem primeru samo 30 minut obiska. Se pa lahko tudi zgodi, da zaradi prevelike gneče in ocene, da ne bi mogli izpeljati vseh planiranih obiskov, dolžino obiska skrajšajo iz dveh ur na uro in 45 minut ali uro in 30 minut, vendar nikoli na manj kot eno uro. O tem se napiše zaznamek. Prav tako se napiše zaznamek, če kateri od obiskovalcev ne želi čakati na izvedbo obiska in se odloči, da ne bo imel obiska in npr. odda samo paket za obsojenca pri pravosodnem policistu na vratih, na obisk pa pride naslednjič. Zavod zagotavlja obisk vsem obsojencem, najmanj dvakrat tedensko v trajanju najmanj ene ure, v kolikor prispejo obiskovalci.

DPM: prosimo za pojasnilo, ali in kako si URSIKS oziroma Ministrstvo za pravosodje sploh prizadeva rešiti problem zaposlovanja zaprtih oseb.¹⁶

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da gospodarska situacija ni obšla zaporov. Kljub želji in prizadevanjem, da v zavodih ponudijo delo vsem zaprtim osebam, jim ne uspeva zaposliti vseh zaprtih oseb, od katerih pa je del njih izgubil delo tudi po svoji krivdi ali pa sploh ne želijo delati. Problem je zelo kompleksen in ga ni moč rešiti z nekaj ukrepi, ampak bodo za to potrebne večje sistemske spremembe na področju izvrševanja pripora in izvrševanja kazni v zvezi z zagotavljanjem dela.

DPM: ugotavlja, da delitev kruha s pretečenim rokom uporabe zaprtim osebam ni dostojno in spoštljivo do

Generalni urad URSIS: sporočamo, da zavod pojasnjuje, da je na embalaži kruha pri roku uporabe navedeno

---

¹⁶ Ponovno ugotavljamo, da upada število zaposlenih pripornikov. Od predzadnjega obiska DPM, ko je bilo od 28 pripornikov zaposlenih kar 8, je ob zadnjem obisku DPM to število, kljub porastu števila pripornikov (44) upadlo na komaj 4 zaposlene pripornike. Sedaj pa je to stanje še slabše. Glede na število obsojencev (ob obisku DPM 81) očitno upada odstotek zaposlenih tudi med obsojenci.

zaprtih oseb, zato DPM predlaga, da Zavod ob delitvi kruha upošteva datum, odtisnjen na ovitku.¹⁷

DPM: prosimo za pojasnilo, ali zavod zaprtim osebam ob obrokih nudi celotni jedilni pribor, ali ne.¹⁸

DPM: na podlagi priporočil izvedenca predlagamo, da se hodnik opremi s stoli in da se pridobi sedeči in mobilni voziček prej, preden se bo komu kaj nenadnega pripetilo, stene pa naj se opremijo s

»uporaben najmanj do«, kar pomeni, da je kruh užiten tudi po tem datumu. Kljub temu v zavodu dosledno spremljajo roke uporabe živil in zaprtim osebam ne strežejo kruha, ki mu je rok uporabe iztekel. Dobavo kruha imajo vsakodnevno, zato se zaprtim osebam deli svež kruh.

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da je glede zagotavljanja jedilnega pribora, zavod na podlagi poročila VČP št. 12.2-6/2010-8-GA z dne 24. 3. 2010 sprejel odločitev, da inštruktor kuhar za vsak obrok posebej oceni, kakšen pribor je potreben glede na posamezno jed. V primeru, kadar inštruktor kuhar oceni, da za uživanje obroka ni potreben celoten komplet pribora (žlica, vilice, nož), mora imeti pri delitvi na razpolago celoten jedilni pribor in v kolikor zaprta oseba želi imeti celoten jedilni pribor, ji ga tudi izroči. Istočasno je bil uveden tudi nadzor vodje oddelka za splošne in pravne zadeve glede delitve ob rokov in ustreznega pribora. Pri nadzoru ni bilo ugotovljenih nepravilnosti. Zato morebitne navedbe zaprtih oseb, da morajo meso jesti z rokami ne držijo. V knjigi pritožb in pohval ni že več kot leto dni pred obiskom DPM zabeležena nobena pritožba (zabeleženi le dve pohvali), kljub temu, da imajo vse zaprte osebe možnost zapisati svoje mnenje in morebitne težave v zvezi s prehrano. Prav tako zavod ne beleži kakršnih koli drugih pritožb zaprtih oseb, da jim ni bil dan ustrezen pribor za uživanje hrane.

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da glede morebitne možnosti, da bi se hodnik v ambulantnih prostorih opremil s stoli in da bi se pridobil sedeči in mobilni voziček ter da bi se stene opremile s

¹⁷ Na hrano posebnih pripomb ni bilo, razen te, da včasih dobijo kruh, na katerem je že pretečen rok uporabe. Na svoje pripombe, da so dobili kruh po pretečenem datumu, pa naj bi prejeli pojasnilo, da je kruh uporaben še po tem datumu. DPM poudarja, da na policah trgovine ne sme biti naložena roba po preteku roka, odtisnjenega na embalaži.

¹⁸ Omeniti tudi še želimo, da so nam zaprte osebe v sobah 415, 417 in 419 zatrjevale, da kot del pribora ne dobivajo nožev in morajo zato meso jesti tudi z rokami. Ugotavljamo, da gre za okoliščino, na katero je DPM glede Zavoda opozoril že leta 2010, v poročilu številka 12.2-6/2010-8-GA z dne 24. 3. 2010.

posterji primerne vsebine.

posterji primerne vsebine zavoda potrjuje da je posterjev več, prav tako propagandnega materiala, ker je to v skladu z navodili, opredeljenimi na 2. kolegiju v.d. generalnega direktorja z dne 11. 6. 2014, katerega sklep št. 2. pravi, da se zavodi naj povežejo z regionalnimi zdravstvenimi domovi in v čakalnicah izobesijo posterje, ki se nanašajo na preventivo bolezni in druge zdravstvene informacije, kar smo tudi nemudoma izvedli. Glede možnosti dodatnih stolov na hodniku sporočamo, da je hodnik povezan tudi z bolniško sobo ter vhodom na zaprti oddelek obsojencev, kar pomeni, da gre za prostor, ki ni zgolj predambulantni, ampak tudi namenjen drugim aktivnostim. Zaradi tega je v tem delu nameščena le klop, ki jo zaprte osebe koristijo, ko pridejo na pregled. S priporočili glede vozičkov pa bo zavod seznanili Zdravstveni dom Celje, ki izvaja zdravstveno dejavnost.

DPM: predlagamo, da zavod v sodelovanju z Zdravstvenim domom Celje preuči možnosti za preureditev pohišvenega dela v prostoru, kjer delajo medicinske sestre in kjer je stomatološka ordinacija tako, da bi bilo delovanje obeh ordinacij prostorsko popolnoma ločeno.

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da v zavodu trenutno ne vidijo možnosti za preureditev pohišvenega dela v prostoru, kjer delajo medicinske sestre in kjer je stomatološka ordinacija, da bi bilo to prostorsko ločeno. Poleg tega gre za delovni čas stomatološke ambulante enkrat tedensko ob sredah in v tem času delo stomatološke ambulante ni moteno.

DPM: po priporočilu izvedenca predlagamo, da se tako v tem, kot v drugih zavodih za prestajanje kazni zapora poizkuša izboljšati zdravljenje odvisnikov po principih komune, kar je izvedenec že predlagal vodji oddelka za vzgojo.

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da Generalni urad pristopa k vprašanju odvisnosti z vedenjem, da odvisnost ni le zdravstveni problem temveč ga je potrebno obravnavati v širšem družbenem kontekstu zato k temu vprašanju pristopamo celostno, z različnimi modeli pomoči osebam s težavami zaradi drog. Zdravljenje odvisnosti v okviru ambulante za odvisnost poteka le na nizkopraznem nivoju, medtem, ko v zavodih potekajo tudi drugi programi nudenja pomoči, znotraj katerih se zaprte osebe s težavami zaradi drog spodbuja za vključevanje v različne programe obravnave in pomoči v času prestajanja kazni ali v programe, tudi v komune, po

prestani kazni. K temu Generalni urad dodaja, da zavodi za prestajanje kazni zapora niso zdravstvene ustanove ali komune, kamor se zaprte osebe prostovoljno vključujejo z namenom zdravljenja ali spreminjanja škodljivih življenjskih navad in kjer so visoko motivirane za premagovanje težav zaradi uživanja drog. Kljub temu, pa strokovni delavci in ostali zaposleni v zavodih stremijo k motiviranju zaprtih oseb pri načrtovanju vsakodnevnih aktivnosti in učenju različnih veščin z namenom pridobivanja delovnih navad. Skušajo jim pomagati pri strukturiranju dneva oziroma vzpostavljanju dnevnega ritma z delom, izobraževanjem in aktivnim preživljanjem prostega časa. V individualnih razgovorih in skupinskih oblikah dela jim pomagajo tudi na osebnem nivoju, z iskanjem in učenjem odgovornih načinov premagovanja življenjskih težav, vzpostavljanjem odnosa do sebe in drugih, razvijanja samospoštovanja, obvladovanjem škodljivega vedenja ter postavljanjem ciljev za nadaljnjo obravnavo in življenje po prestani kazni. Vse našteje dejavnosti pripomorejo tako k izboljšanju zdravstvenega stanja zaprtih oseb v času prestajanja kazni kakor tudi dobrega osebnega počutja kar je za nekatere posameznike morda prva izkušnja v življenju drugačnega načina reševanja težav in razmišljanja za spremembe. Morda tudi razmišljanja za vključitev v komuno, kot ene od možnosti.

DPM: prosimo za dodatno pojasnilo v zvezi z opravljenimi nadurami v letu 2014. Hkrati prosimo, da sporočite, ali so zgoraj navedeni podatki o opravljenih nadurah od leta 2012 dalje sploh točni in če, prosimo, da pojasnite (nepričakovani) upad števila nadur v letu 2013, kljub očitnemu zmanjšanju števila zaposlenih pravosodnih policistov.¹⁹

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da glede opravljanja nadur zavod zagotavlja, da so podatki o opravljenih nadurah pravosodnih policistov točni. Upad števila nadur v letu 2013 je predvsem posledica reorganizacije dela in sprejetih varčevalnih ukrepov znotraj Oddelka za varnost, kot tudi zato, ker kar nekaj spremestev zaprtih oseb izven zavoda izvedejo tudi pravosodni policisti,

---

¹⁹ Ob zadnjem obisku je bilo sistemiziranih 57 delovnih mest pravosodnih policistov, eno ni bilo zasedeno. Od tedaj dalje se je 13 pravosodnih policistov upokojilo, vendar se njihova odsotnost praviloma ni nadomestila.

ki opravljajo vodstvene funkcije v zavodu. Ne gre pa zanemariti tudi zmanjšanja števila spremstev, zaradi instituta poravnave. Povedati je potrebno tudi, da je bil zavod v letu 2013 bistveno manj zaseden, kot je sedaj. S povečanjem števila zaprtih oseb v lanskem letu, pa ne morejo več, tudi s pomočjo prej omenjenih ukrepov, zadrževati števila opravljenih nadur na nivoju iz leta 2013. Glede sistemizacije delovnih mest pravosodnih policistov pa Generalni urad pojasnjuje, da sam ugotavlja pomanjkanje števila pravosodnih policistov kot posledico splošnih varčevalnih ukrepov. Prizadeval si bo za spremembe, ki pa so v pristojnosti najvišjih državnih organov.

DPM: predlagamo, da vodstvo zavoda pravosodne policiste skrbno opozarja na spoštljiv odnos v komunikaciji z zaprtimi osebami in v ta namen skrbi tudi za siceršnje izobraževanje pravosodnih policistov v tej smeri.²⁰

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da se tudi sami zelo dobro zavedamo pomena komunikacije med osebjem in zaprtimi osebami, zaradi česar že več let gradimo sistem usposabljanje na bazi učenja ustrezne komunikacije. Izhajamo iz dejstva, da je dobra komunikacija temelj dobrih odnosov pa tudi zagotavljanja varnosti. Zavedamo pa se tudi, da je učenje komunikacije dolgotrajen in zahteven proces, ki se ga je potrebno ne samo naučiti, ampak tudi ponotranjiti, torej vzeti za svojega. To pa terjaa tako od generalnega urada in predvsem zavodov dodatne napore in aktivnosti. Pomembno je, da na vse zaznane oblike neustrezne komunikacije v zavodih takoj odreagirajo.

Tako je bilo ob obisku DPM zaposlenih 49 pravosodnih policistov, od tega tri pravosodne policistke. Hkrati se je povečalo število zaprtih oseb iz 89 (ob zadnjem obisku) na 122 (ob tem obisku DPM). Glede na ta podatek ni težko slediti vodstvu Zavoda in pravosodnim policistom, da so ti preobremenjeni. Kljub temu pa je upadlo število nadur iz 8409 v letu 2012 na 3419 v letu 2013. Podatek o številu nadur, ki smo ga prejeli ob tokratnem obisku za letošnje leto, je nerazumljiv. V računalniškem izpisku je namreč navedeno: "2014... število opravljenih nadur... 3080 (od Januarja do Decembra)". Tako ni mogoče ugotoviti, ali gre za dejansko opravljene nadure do datuma izpiska, ali gre celo za načrtovane nadure, ki bodo opravljene do konca letošnjega leta.

²⁰ Med zaprtimi osebami smo ob tokratnem obisku prejeli več pritožb na odnos pravosodnih policistov, kot običajno. Tako naj bi bili nekateri pravosodni policisti do nekaterih zaprtih oseb arogantni, včasih tudi nasilni večkrat pa nespoštljivi. Kar nekaj pripomb smo dobili prav glede osebnega pristopa nekaterih pravosodnih policistov, ki naj bi nekatere izmed zaprtih oseb nagovarjali s tikanjem.